

V2.10.04.2002

POS-BRIO

3012

SISTEMĀS SHOPPING-3 DATORA TERMINĀLS

LIETOTĀJA INSTRUKCIJA

BRIO
Engineering

Halatovs Oļegs

ShoppinG-3/4 sistēmas datoru termināls POS “BRIO-3012”
Lietotāja instrukcija. - BRIO EngineerinG, 2002, 34 st.
LATVIJA, RĪGA

Datoru termināls POS “BRIO-3012” ir domāts darbam datoru sistēmas Shopping-3/4 sastāvā vai atsevišķi no tās, kā iekārta, kura nodrošina preču pārdošanas process veikalos.

Kāda atšķirība no citu firmu produkcijas?

- * Pazemināti datora prasības
- * Draudzīgais lietotāja interfeiss
- * POSa komplektācijas iespēja ar dažādu ražotāju iekārtām
- * Termināla elastīga arhitektūra
- * Pieslēgtas perifērijas iekārtu plašs spektrs
- * Pilnais programmas un aparātas apvienojums ar ShoppinG-3/4 (BRIO EngineerinG) tirdzniecības datoru sistēmu
- * Sistēmas ShoppinG-3/4 visu iespēju gamma
- * Specializēts fiskālais modulis (BRIO EngineerinG)
- * Darba iespēja tīklā ar citiem POS-BRIO datoru termināliem
- * Vienlaicīgs darbs kā POSa režīmā, tā arī sistēmas Shopping-3/4 servera režīmā

Šī instrukcija ietver POS-BRIO darba apraksts un kartību. Lasot lietotāja instrukciju jāpievērš īpaša uzmanība nodaļām, kurās aprakstīts darba principi un datoru sistēmas SHOPPING-3/4 organizācija.

Sakarā ar to, kā sistēma vienmēr tiek attīstas, POS-BRIO darba kartība konkrētajā realizācijā var nebūtiski atšķirties no aprakstīto šajā instrukcijā. Pa visam jautājumam saistītam ar tam atšķirībām ir jāgriezies pie Jūsas sistēmas piegādātājiem.

© BRIO EngineerinG 2002. Autoru tiesības ir aizsargāti. BRIO EngineerinG®, BRIO, logotips BRIO Engineering, ShoppinG™, POS-BRIO™, 8COM, 2COM, BRIO-2012™, ir firmas SIA «BRIO ZRF» reģistrētas tirdzniecības markas

SARAKSTS

1. POS-BRIO-3012 VISPĀRĒJI RAKSTUROJUMI.....	6
1.1. TEHNISKIE RAKSTUROJUMI.....	6
1.2. FUNKCIONĀLAS IESPĒJAS.....	6
2. PĀR DATORSISTĒMU ShoppinG-3/4.....	7
2.1. SKAIDROJUMI UN DEFINĒJUMI	7
2.2. SISTĒMAS SHOPPING-3/4 STRUKTŪRA	8
2.2.1. FAILI UN PROGRAMMAS	8
2.2.2. DAUDZKOMPJUTERU SISTĒMU REALIZĀCIJA	9
2.2.3. POS-BRIO – SISTĒMAS SHOPPING-3/4 SPECIĀLAIS REŽĪMS	10
2.3. POS-BRIO PAMAT MEZGLI.....	11
3. KOPSKATS.....	12
3.1. POS EKRĀNA STRUKTŪRA.....	12
3.1.1. ČEKA LOGS.....	12
3.1.2. STĀVOKĻA LOGS.....	12
3.1.3. INFORMĀCIJAS LOGS.....	13
3.1.4. IEVADA LOGS	14
3.1.5. REZULTĀTA LOGS	14
3.1.6. PREČU SARAKSTA LOGS	15
3.1.7. PREČU KODA MEKLĒŠANAS LOGS.....	15
3.1.8. PIRCĒJU SARAKSTA LOGS	16
3.1.9. PIRCĒJU MEKLĒŠANAS LOGS.....	16
3.2. IEVADĪŠANA NO KLAVIATŪRAS.....	17
4. KASIERA DARBS	18
4.1. DARBA SAKUMS.....	18
4.1.1. POS IELĀDĒŠANA.....	18
4.1.2. JAUNAS MAIŅAS IEVADĪŠANA	18
4.1.3. KASIERA REĢISTRĒŠANA	18
4.1.4. MAIŅAS NAUDAS IEVADĪŠANA.....	18
4.2. PĀRDOŠANAS DARĪJUMU NOFORMĒŠANA	19
4.2.1. PREČU IEVADĪŠANA.....	19
4.2.1.A. PREČU KODA IEVADĪŠANA.....	19
4.2.1.B. PREČU IZVĒLE NO SARAKSTA.....	19
4.2.1.C. PREČU SVITR-KODA IEVADĪŠANA AR SKANERA PALĪDZĪBU	20
4.2.1.D. PREČU SVITR-KODA IEVADĪŠANA AR ROKĀM	20
4.2.1.E. PREČU IEVADĪŠANA NO IEPROGRAMĒTAS KLAVIATŪRAS TAUSTIŅU	20
4.2.1.F. PREČU DAUDZUMA IEVADĪŠANA	20
4.2.1.G. PREČU DAUDZUMA IEVADĪŠANA NO SVARU, PIESLĒGTAS PIE POS	20
4.2.1.H. TAUSTIŅU ☐ +1 ☐ +2 ☐ +5 ☐ +10 LIETOŠANA PREČU DAUDZUMA IEVADĪŠANAI	21
4.2.1.I. PREČU CENAS IZMAIŅA	21
4.2.1.J. CENU LAPAS IZVĒLE	21
4.2.1.K. NODAĻAS NUMURA IZVĒLE.....	21
4.2.1.L. ATLAIDE UZ ČEKA POZĪCIJU PROCENTOS	21
4.2.1.M. ČEKA KOREKCIJA.....	22
4.2.2. PIRCĒJA REKVIZĪTU IEVADĪŠANA.....	23
4.2.2.A. MEGNĒTISKAS KARTĪTES SHOPPING LIETOŠANA.....	23
4.2.2.B. KREDITSISTĒMAS SHOPPING KLIENTA NUMURA LIETOŠANA	23
4.2.2.C. PASTĀVĪGA PIRCĒJA REKVIZĪTU IEVADĪŠANA.....	23
4.2.2.D. PIRCĒJA REKVIZĪTU IEVADĪŠANA AR ROKAM.....	24
4.2.3. ČEKA NOFORMĒŠANAS PABEIGŠANA	24
4.2.3.A. ATLAIDES UZ VISU ČEKU IEVADĪŠANA.....	24
4.2.3.B. SKAIDRAS NAUDAS APMAKSA.....	24
4.2.3.C. BEZSKAIDRAS NAUDAS APMAKSA	24
4.2.4. ČEKA KOPIJAS IEGŪŠANA	25
4.2.5. PREČU ATGRIEŠANA	25
4.3. ATSKAITES	25
4.3.1. X-ATSKAITE	25

4.3.2. ATLAIŽU ATSKAITE.....	25
4.3.3. Z-ATSKAITE	25
4.3.4. FISKĀLA UN PERIODISKA ATSKAITE.....	26
4.4. DARBA BEIGAS.....	26
4.4.1. INKASĀCIJA	26
4.4.2. KASIERA PĀRREĢISTRĒŠANA.....	26
4.4.3. MAIŅAS SAKUMA DATUMA IZMAIŅA	26
4.4.4. IZEJA NO POS	27
4.4.5. DATORA IZSLĒGŠANA.....	27
4.5. DIENESTA FUNKCIJAS	27
4.5.1. ČEKA GALVIŅAS IZDRUKA.....	27
5. EKSPLUATĀCIJAS REKOMENDĀCIJAS.....	28
6. SVITR-KODU SKANERA PROGRAMMĒŠANA.....	29
7. LICENCEŠANAS LĪGUMS.....	30

1. POS-BRIO-3012 VISPĀRĒJI RAKSTUROJUMI

1.1. TEHNISKIE RAKSTUROJUMI

- Centrālais dators (ne sliktāk) – PENTIUM /100MHz/ RAM 16MB / HDD > 250MB
- Operacionāla sistēma **MS DOS V6.0** vai **Windows 9X**
- Matricas printeris **EPSON TM-210 (Epson 950)** priekš čeku izdrukas ar dublēšanas uz kontroles lentu
- Pircēja displejs **CD-6520 2X20** ar komandu sistēmu **Epson**
- Fiskālais modulis **FisCPU** (BRIO EngineerinG)
- Svitr-kodu skanera pieslēgšana
- Ātras pārdošanas taustatūras **1-Touch** (BRIO EngineerinG) pieslēgšana
- Darbs lokāla datoru tīkla sastāvā
- Interfeiss priekš saiti ar magnētisko nolasītāju sakaru
- Degvielas tanku vadīšana ar kontroleru “**MODEL-8**” vai “**MODEL-16**” palīdzību
- Naudas lādes vadīšana

1.2. FUNKCIONĀLAS IESPĒJAS.

- Pārdošana pēc kodu un svitr-kodu ar skanera vai **1-Touch** tastatūru palīdzību.
- Preču pārdošana pēc kodu ar cenas izmaiņu.
- Preču pārdošana pēc dažādam fiksētam cenai.
- Preču pārdošana pēc fiksētam cenai un daudzumam.
- Preču pārdošana ar atlaidēm %. Dažādi atlaižu varianti.
- Preču pārdošana ar uzcenojumu.
- Preču un degvielu pārdošana ar bezskaidru naudu norēķiniem un kredīta kartītēm.
- Neierobežots preču kodu un svitr-kodu skaits.
- Preču pārdošanu statistikas vadība.
- Preču atgriešana.
- X-atskaites izdruka. Z-atskaites izdruka ar apgrozījumu skatītāju pa nullēm par maiņu.
- Naudas inkasācija. Maiņas naudas ievadīšana.
- Atskaišu dokumentācijas izdrukas parolēšana
- Personīga pārdevēju uzskaitē
- Sistēmas ShoppinG-3/4 visas iespējas

2. PĀR DATORSISTĒMU ShoppinG-3/4

2.1. SKAIDROJUMI UN DEFINĒJUMI

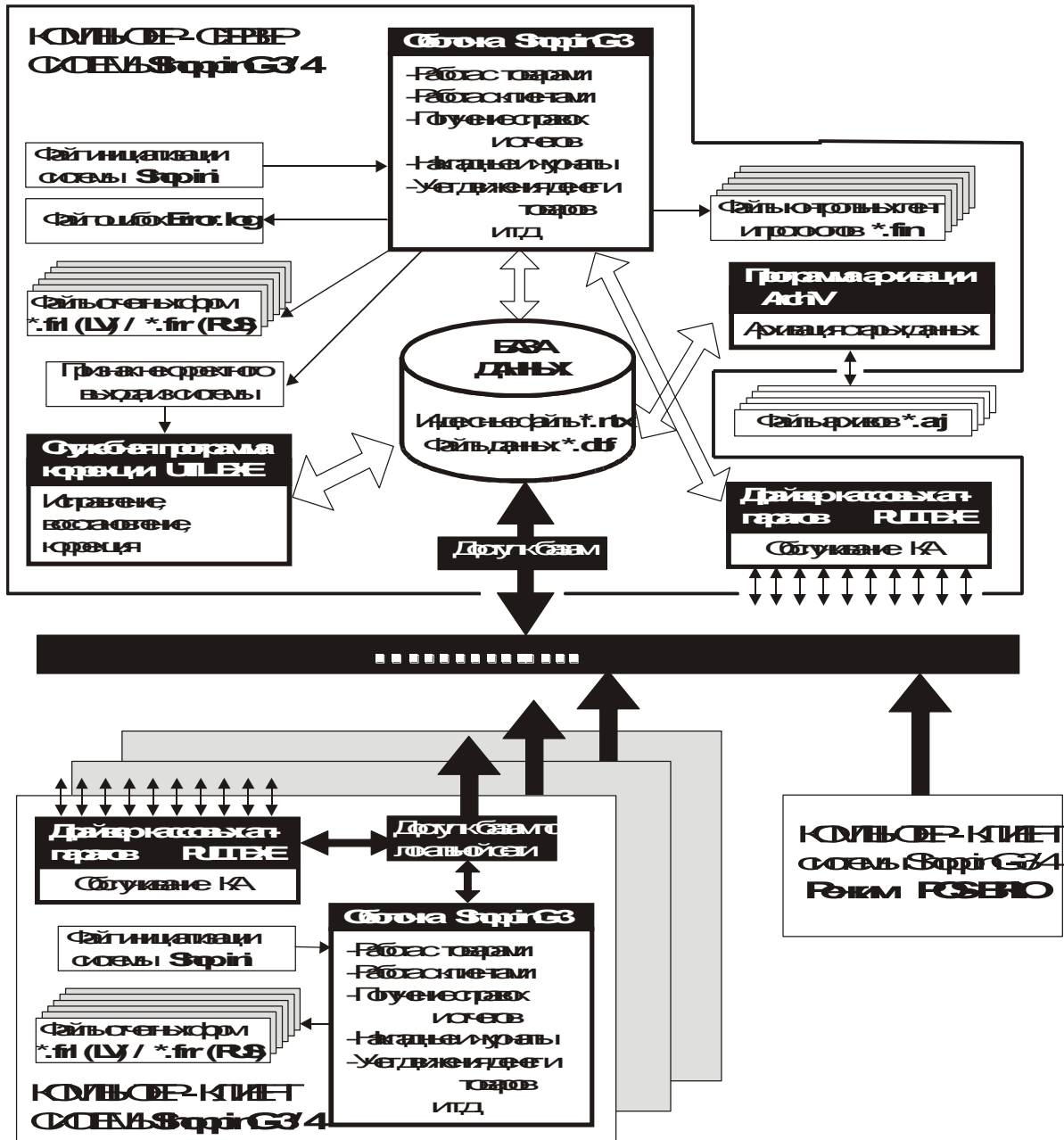
PRECE	Jebkurš pārdošanas priekšmets (kurām ir cena un mērvienība) kurš prasa uzskaitē sistēmā.
PREČU KODS	Kombinācija no astoņiem cipariem, kura viennozīmīgi definē dotās preces raksturojumi.
PREČU NOSAUKUMS	Ciparu un burtu kombinācija (< 35) kura apraksta dotu preci.
PREČU MĒRVIENĪBA	Preču skaita mērvienība. Sistēmā definē – cik daudz aiz komatiem preču skaitā ir jāuzskaitīt.
PREČU SKAITS	Pārdodamo preču skaits. Tiek noteikts ar preču mērvienību .
PREČU CENA	Cena pār preču mērvienību.
SVITR-KODS	Svitrs-kods, kurš ir uz preču vai degvielu iepakojuma un ir domāts priekš svitr-kodu nolāšanās ar skaniem. Katrām preču kodām var atbilst līdz desmitiem dažādu svitr-kodiem.
CENU LAPA	Preču kodu saraksts ar cenām. Vienām un tā pašām preču kodām var atbilst dažāda cena pār mērvienību dažādos cenu lapās. (līdz četriem).
NODOKĻA NUMURS	Nodokļa numurs no nodokļu saraksta, atļautās sistēmā.
NODOKĻA LIKME	Nodokļa procents. Viena un tā paša nodokļa likme var atbilst dažādām nodokļa numuram.
NODAĻA	1. SISTĒMĀ – veikala apakšnodaļa, pēc kurai tiek veikta naudu un preču uzskaitē. 2. POSā – katrām nodaļām (< 6) atbilst nodaļas numurs sistēmā.
NODAĻAS NOSAUKUMS	Ciparu un burtu kombinācija (līdz 35), kura apraksta nodaļu.
NODAĻAS NUMURS	1. SISTĒMĀ – veikala nodaļas kārtējais numurs. 2. KASES APARĀTĀ – taustiņu numurs, kura fiksē pārdošanu atbilstošā nodaļā.
ATLAIDE	Atlaides procents vai summa no preču cenas vai pirkuma summas.
ATGRIEŠANA	Preču atgriešana veikalā no pircēja. Pircējam tiek atdotas naudas.
BEZSKAIDRAS NAUDAS NORĒĶINS	Norēķina ar pircēju veids, pie kurām nav skaidras naudas. Visu maksājumu uzskaitē veic sistēma SHOPPING-3/4.
MAGNĒTISKA KARTĪTE	Speciāla magnētiska kartīte, kura ietilpst pircēja dati iekodētā veidā. Informācija tiek nolasa no magnētiskas kartītes ar POS priekš dotās pircēja maksājuma bilances uzskaitē.
PĀRDEVĒJA NUMURS	Pārdevēja numurs sistēmas datu bāzē, pēc kurām sistēma veic pārdošanas uzskaitē.
CEKS	Stingras atskaites dokuments, kurais druka POS-termināls pircējam. Čekām ir numerācija pēc kārtās un tos tilpums ir definēts ar likumdošanu .
X-ATSKAITE	Atskaites dokuments, kurš drukā kases termināls. X-atskaitēm ir kopēja ar čekām numerācija. Pie atskaites izdrukāšanas kases termināla dienas rādītāji nav pa nullēm . Atskaites saturs noteikts ar darbīgu likumdošanu.
Z-ATSKAITE	Stingras atskaites dokuments, kurš drukā kases termināls. Z-atskaitēm ir paša numerācija, kura atšķiras no čeku numerācijas. POS-terminālā atskaites saturs tiek ievadīts fiskālā modulī. Atskaites saturs noteikts ar darbīgu likumdošanu.
INKASACIJA	Skaidras naudas izņemšana no naudas lādes.
MAIŅAS NAUDA	Naudas summas ievads POS-terminālā, kuri izdoti pārdevējam pirms darba sākuma.
PIRKUMS	Pārdevēja sekojošās rīcības pēc preču pārdošanas vienām pircējam. Sastāv no pirkuma SOĻIEM.
PIRKUMA SOLIS	Pārdevēja sekojošās rīcības pēc vienas preces pārdošanas.
PĀRDOŠANA	Pirkuma fakta fiksācija datorā un KA vai POS-terminala enerģētiski neatkarīgās skaitītājos. Pēc tam jebkura PIRKUMA SOĻU korekcija kļūst par neiespējamu. Tiek drukāts čeks pircējam.
FISKĀLAIS MODULIS	Jebkura POS-termināla sastāvā ir FISKĀLAIS MODULIS. Tas ir speciālais bloks Z-atskaišu un dažu skaitītāju ilglaicīgai glabāšanai. Pie tās neklātbūtnes vai bojājuma POS-termināla darbs nav iespējams .
PAROLE	Ciparu kombinācija, kura attaisa pieeju pie dažam POS-termināla režīmam. Šī kombināciju uzstāda lietotājs.
DATU BĀZE	Failu skaits, kuri ietver preču , kodu un citu dati.
SERVERS	Dators, kurā glabās datu bāze.
KLIENTS	Iekārta (kases aparāts, POS-termināls u.c.), kurām tiek prasīta pieeja pie datu bāzes.

2.2. SISTĒMAS SHOPPING-3/4 STRUKTŪRA

2.2.1. FAILI UN PROGRAMMAS

Datorsistēma Shopping-3/4 ir programmu-aparātas komplekss, kurš ir domāts tirdzniecības procesa organizēšanai. Sistēma var būt no viena vai dažu datoriem un pieslēgtās pie tām kases aparātiem no BRIO-2012 vai POS-ov BRIO-3012 dzimta.

Preču pārdošana tiek veiktās no kases aparātiem vai POSiem, pie tām visa informācija par realizācijas procesu iet uz sistēmas datori reālā laikā. Datoros tiek veiktās visa atskaišu dokumentācija pēc precēm, degvielām, klientam un naudām.

Visa informācija par precēm, degvielām, pavadzīmām, naudām u.c. tiek glābās **datu bāzes** failos. Te seko atšķirt divas failu tipi *.NTX (indeksi) и *.DBF (dati). Ja indeksa failu zaudējums vai bojājums var salabot, tad datu failu bojājums var pievest pie neatgriežamām sekām.

Sistēmas apvalka programma (SHOP.EXE) – pamat lietotāja interfeiss. Tieši ar šī palīdzību lietotājām ir pieeja pie datu bāzes priekš darbam.

Atskaišu formas tiek glābās **failos *.FRL**. Tie ir parasti tekstu faili. Sistēmas lieto tos ka blankas, kurās ievada dati pie atskaišu sagatavošanas. Šis failu skaits var būt dažāds dažādos sistēmas versijās.

Sistēmas inicializācijas fails **SHOP.INI** ietver sevī sistēmas konkrētas realizācijas noregulēšanas skaitus. Šis faila zaudējums vai bojājums, parasti, var pievest pie sistēmas pilnas darba nespējas. Šī faila tilpuma nolasīšana notiek pie katras apvalka ielādēšanas. **Šī faila noregulēšanu un parametru izmaiņu ir jātaisīt tikai kvalificētām speciālistiem.**

Darba laikā sistēma veic **darba protokols**, uz kuriem ieraksta visas pārdošanas, kuri veikti no kases parātiem vai POSiem. Faila nosaukums sastāv no izveidošanas datuma, paplašinājuma un numura *.FIN.

Ar nedefinēto parametru uzdošanu inicializācijas failā var palaist **dienesta kļūdu faila Error.LOG** ierakstīšanu. Šī faila saturs ir domāts ārkārtīgi speciālistiem un maz ko pateiks lietotājam.

Sistēmas darba laika posmā datu bāze augs. Šī izmēru palielināšana neizbēgamīgi pievests pie sistēmas darba aizkavēšanas. Vecu failu arhivēšanai ir domāta **programma-arhivātors AR-HIV**. Ar šī palīdzību var noņemt no datu bāzes vecie dati un novietot tos arhīvu failos glābšanai.

Programma **UTIL.EXE** ir domāta sistēmas bojātu indeksa failu remontam. Darbs ar šī programmu prasa lielu uzmanību un var **tiek veikta tikai kvalificētām speciālistiem.**

2.2.2. DAUDZKOMPJUTERU SISTĒMU REALIZĀCIJA

Izbūvēta uz viena datora bāzi sistēma, daudzās gadījumos nenodrošina veikala efektīvu darbu. (Piemēram, pavadzīmes daudzuma ievada un liela skaita atskaišu vienlaicīgas saņemšanas nepieciešamība). Šajā gadījumā nepieciešama papildus darba vietu uzstādīšana ar vienlaicīgas pieejas pie datu bāzēm iespēja. Līdzīgas sistēmas organizēšanai tiek lietots datoru **lokālais tīkls** un atbilstošs sistēmas programmas nodrošinājums (operacionāla sistēma).

Dators, kurā tiek glābās sistēmas datu bāzes – ir **serveris**. (Mēs ar nolūku vienkāršojam šī nozīmi). Parasti priekš šī mērķi lieto vairāk jaudīgs no esošajiem dators. Šajā datorā tiek uzstādīts sistēmas programmas nodrošinājums, kuram uzdevums ir korektas pieejas pie sistēmas ShoppinG-3/4 programmu **datu bāzēm** nodrošināšana, ka no dotā datora, tā arī no citiem datoriem.

Dators, kurš pieslēgts pie sistēmas un neietver datu bāzi, bet ar pieeju pie datu bāzēm – ir **klients**. Sistēmas klientam var būt kases aparāts (pieeja pie datu bāzēm ar draivera PULT.EXE palīdzību) vai cits dators, kurš ir POS režīmā.

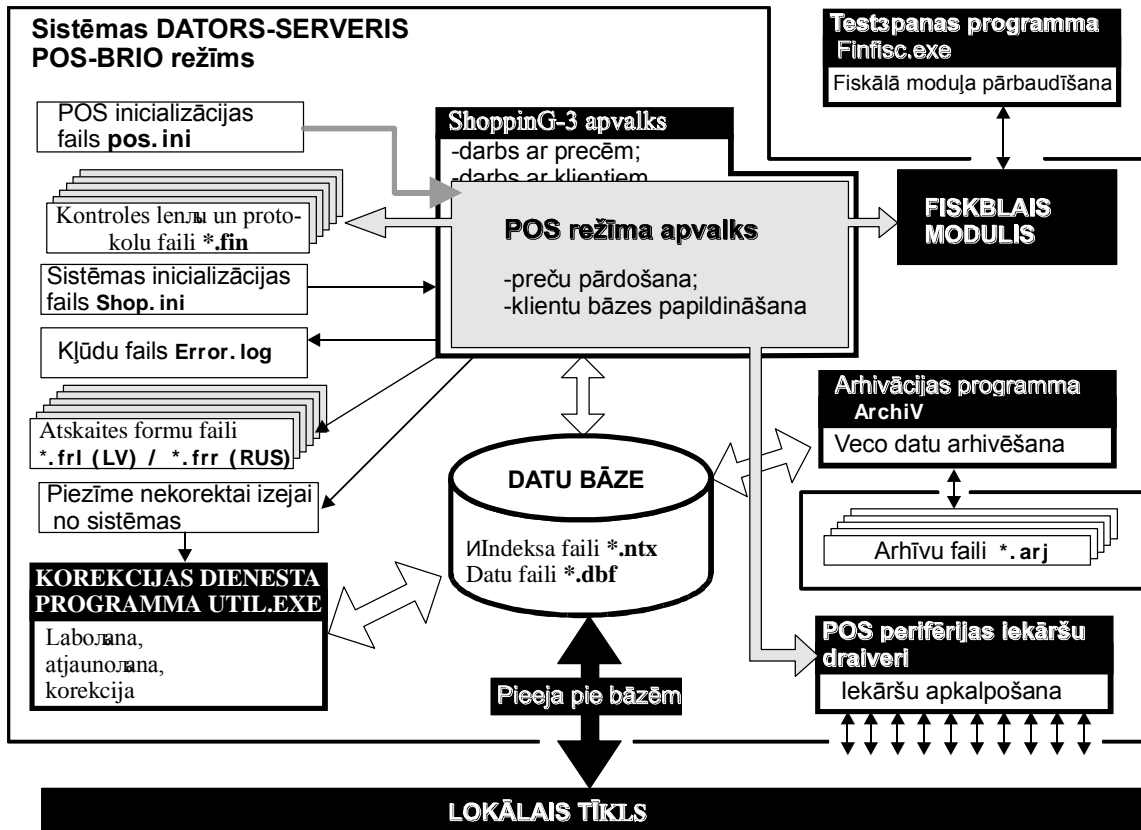
UZMANĪBU!!! Seko uzskaitīt datoru ieslēgšanas/izslēgšanas kārtību. Ieslēgt datori seko SERVERIS-KLIENTS sekmībā. Datoru izslēgšana atpakaļējā sekmībā – KLIENTS-SERVERIS.

2.2.3. POS-BRIO – SISTĒMAS SHOPPING-3/4 SPECIĀLAIS REŽĪMS

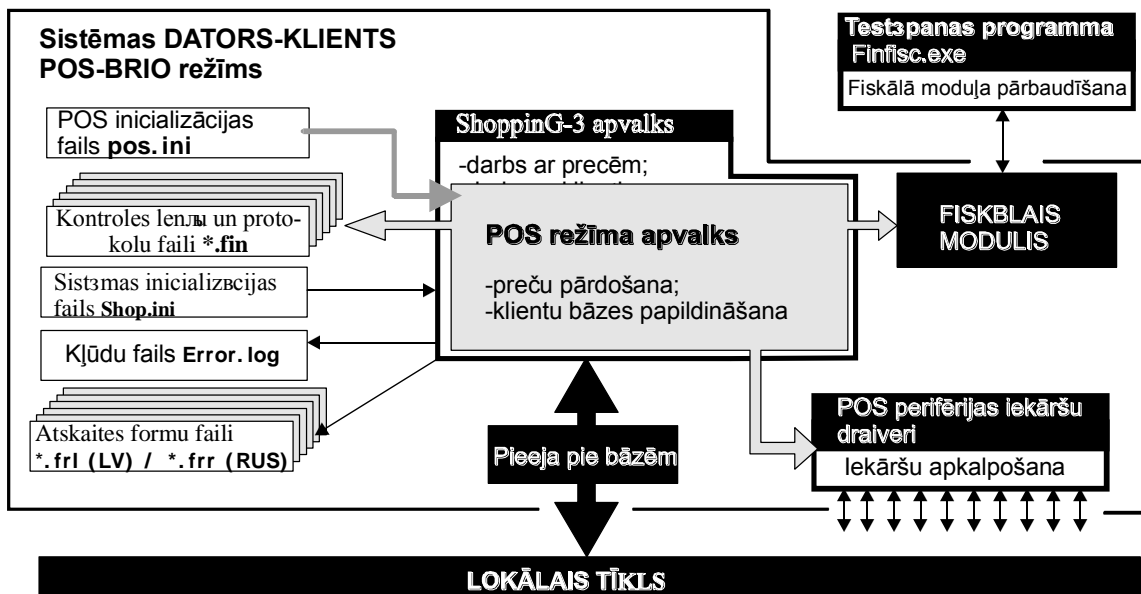
Ja viens no sistēmas datora tiek lietots preču pārdošanai, tad tā ir nepieciešams uzstādīt **fiskālais modulis FISCAL POS-BRIO**, bet sistēmas apvalkam vajag tiek ielādēts **POS režīmā**.

POS režīms – sistēmas ShoppinG-3/4 apvalka speciālais darba režīms, kurām ir speciālais interfeiss, kurš ir orientēts uz pārdevējiem un **stingri savstarpējā darbībā ar fiskālām modulim**. Pie tām pats POSa dators var būt kā **servera** lomā (ja šī datorā ir datu bāzes un ir pieeja pēc lokāla tīkla no citiem sistēmas Shopping3/4 datoriem), tā arī **klienta** lomā (ja šis dators lieto cita datora datu bāzes).

Priekš darba sistēmas ShoppinG darba parastā režīmā no režīma POS jāiziet. **Pie tām preču pārdošana no šī datora kļūst neiespējama.**

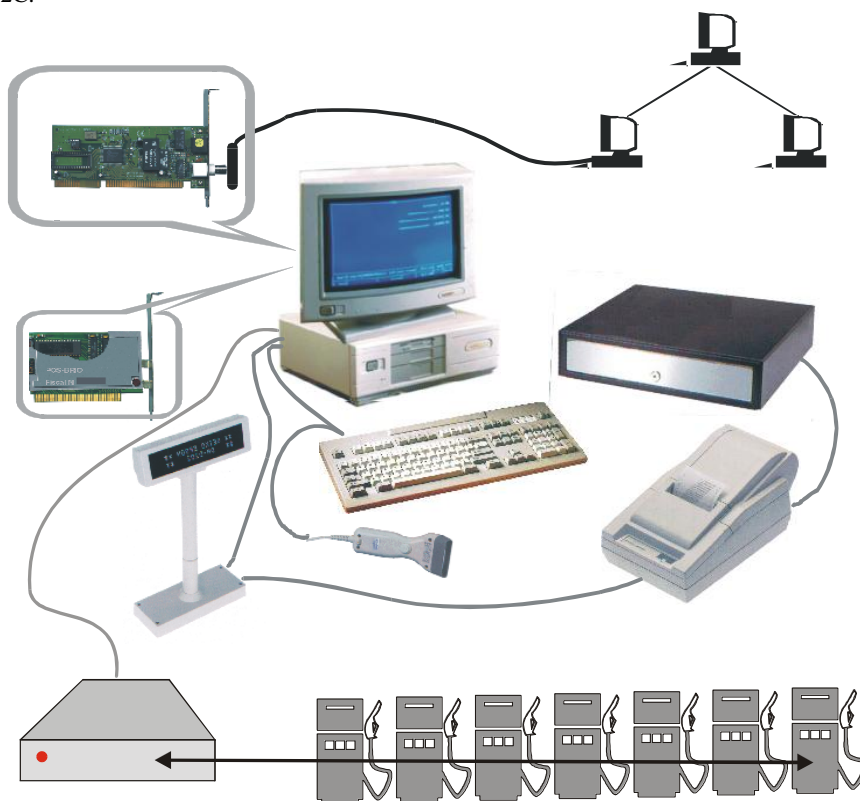
Fiskāla moduļa pārbaudei un atskaišu iegūšanai jālieto programmu FINFISC.EXE. Šīs programmas darbs nav saistīts ar ShoppinG-3/4 sistēmu un var notiek jebkurā datorā, kur ir uzstādīts fiskālais modulis.

2.3. POS-BRIO PAMAT MEZGLI

POS BRIO-3012 var tiek sastādīts no dažādu ražotāju iekārtas konkrētas realizācijas atkarībā.

- **DATORS (ne mazāk)** – PENTIUM /100MHz / RAM 16MB / HDD > 250MB
- **OPERACIONĀLA SISTĒMA** – Windows-95/98 / MS-DOS 6.0
- **FISKĀLAIS MODULIS** – modulis **FISCAL POS-BRIO**, kurš uzstādīts POSa datorā un ir domāts atskaišu glabāšanai, atbilstoši nodokļu dienestu prasībām. Modulim ir **unikālais rūpnīcas numurs**. **Pie šī modula trūkuma vai bojājumiem sistēma kļūst pilnīgi darba nespējīga.**
- **MONITORS** – jebkurš VGA monitors (ka krāsains, tā arī melns baltais)
- **TIKLA KARTE** – jebkura tīkla karte, kura nodrošina pieeju pie citiem sistēmas ShoppinG-3/4 datoriem ar atbilstoša **tīkla programmas nodrošinājuma** palīdzību.
- **PIRCĒJA DISPLEJS** – displejs **CD6220** (vai analogisks), kurš nodrošina saiti ar datoru pēc interfeisa RS-232C ar komandu sistēmu Epson.
- **KLAVIATŪRA** – klaviatūra PC-101
- **NAUDAS LĀDE** – naudas lāde, kurš vadīts ar interfeisu RS-232C vai ar tranzistora atslēgu. Atkarībā no interfeisa naudas lāde var tiek pieslēgts ka pie čeka printeru, tā arī pie datora portu.
- **ČEKA PRINTERIS** – EPSON TM-210 vai analogisks, kurš nodrošina **čeku lentas esamības kontroli** un esošais interfeiss RS-232C.

- **SVITR-KODU SKANERIS** – jebkurš svitr-kodu skaneris, kurām ir **datora klaviatūras interfeiss** un ieprogramēts atbilstoši sistēmas ShoppinG-3/4 prasībām.
- **1-TOUCH KLAVIATŪRA (BRIO EngineerinG)** – klaviatūra “vienas pieskares” pārdošanai. Klaviatūrai ir **datora klaviatūras interfeiss**.
- **UPS** – datora barošanas avārijas avots.

UZMANĪBU!!! BRIO EngineerinG paliek aiz sevi tiesas atkarībā no konkrētas realizācijas aizvietot POSa dažus komponentus pēc saskaņojuma ar pasūtītāju.

3. KOPSKATS

3.1. POS EKRĀNA STRUKTŪRA.

POS ekrāns funkcionāli iedalīts uz dažu daļu (logu) sk. **Zīm.1**. Logu daļa vienmēr ir ekrānā, daļa parādās tikai pie atsevišķu darbījumu izpildīšanas.

Рис. 1. POSa pamat logi.

3.1.1. ČEKA LOGS.

Logs vienmēr ir ekrānā. Var būt pārslēgts ar papildus logiem. Tiek uzskaitīti pirkuma soļi.

Informācija:

- Pirkuma soļa numurs.
- Preču kods.
- Preču nosaukums.
- Pārdodamo precu skaits.
- Preču mērvienība.
- Preču cena.
- Pirkuma soļa summa (bez atlaides uzskaites).

Informācija pēc pirkuma soļiem, kuri izdrukāti čeka printerī tumšā; informācija pēc pirkuma soļiem, kuri nav izdrukāti čeka printerī (tekošais pirkuma solis) – gaišākā. Kustība pēc pirkuma soļiem – ar taustu un palīdzību.

3.1.2. STĀVOKĻA LOGS.

Tiek atspoguļots POS iekārtas tekošais stāvoklis un čeka kopēju parametru. (sk. **Рис. 1**).

Tiek novietoti nākamie indikatori:

- **GATAVS** POS ir gatavs darbam. Vienmēr ir klāt.
- **PRINTERIS**. Iet drukāšana čeka printerī. Parādās tikai uz drukāšanas laiku.
- **PRINT.KL.** Kļūda darbā ar čeku printeri. Parādās pie čeka printera drukāšanas kļūdas. Pazūdās pēc kļūdas dzēšanas. Iespējamie iemesli:
 - Printeris izslēgts.
 - Nav papīra printerī.
 - Printera bojājums.
- **DISPLEJS**. Iet izvešana uz pircēja displeju. Parādās tikai uz informācijas izvešanas laiku.

- **DISPL.KL** Kļūda darbā ar pircēja displeju. Parādās pie informācijas izvešanas uz pircēja displeju kļūdas. Pazudās pēc kļūdas dzēšanas. Iespējamie iemesli:
 - Pircēja displejs izslēgts.
 - Pircēja displejs ir bojāts.

 - **PRICE #1**. Tekošais cenu lapu numurs.
 - **ATGRIEŠANA**. POS ir preču atgriešanas režīmā.
 - **KLIENTS**. Ievadīti pircēja rekvizīti.
 - **SKANERIS**. Iet svitr-koda nolasīšana un apstrāde no skanera.
 - **SKAN. KL**. Kļūda pie svitr-koda nolasīšanas ar skaneri. Parādās pie neesoša svitr-koda sistēmā nolasīšanas uz laiku, kamēr ekrānā tiek radās ziņojums par kļūdu. (sk.p.4.2.1.C)
 - **ATLAIDE**. POS ir atlaides uz visu čeku ievada režīmā. (sk.p.4.2.3.A) Parādās pie taustiņas **ATLAIDE**. Uzspiešanas. Pēc atlaides ievada pazudās.
 - **-10.000%**. Dotā kopēja atlaide uz čeku (dotajā piemērā 10%).
 - **KARTĪTE**. Ievadīta pircēja magnētiska kartīte (sk.p.4.2.2.A) vai norādīts kreditsistēmas SHOPPING lietotājs. (sk.p.Ошибка! Источник ссылки не найден.Ошибка! Источник ссылки не найден.).
 - **Apmaksas veida indikators**. Tekošais izvēlēts norēķina veids norēķinā ar pircēja magnētisko kartīti. (sk.p.4.2.2.A) vai pēc kreditsistēmas SHOPPING lietotāja numura. (sk.p.Ошибка! Источник ссылки не найден.).
- Iespējami ieraksti:
- **SK. NAUDA**. Skaidras naudas norēķins.
 - **BEZSK**. Bezskaidras naudas norēķins (t.sk. banku kartes).

3.1.3. INFORMĀCIJAS LOGS

Šajā logā (sk.Puc. 1) parādās:

- Menu **ATSKAITES**
- Pircēja rekvizīti pie izvēles no saraksta (sk.p. 4.2.1.C) vai ievada ar rokam (sk.p.4.2.2.D)
- Informācija pēc tekošam pirkuma solim:
 - Nodaļas taustas numurs (sk.p. . 4.2.1.K.).
 - Nodaļas numurs sistēmā SHOPPING.
 - Nodaļas nosaukums.
 - Cenu lapas numurs. (sk.p. 4.2.1.J)
 - Atlaide uz pirkuma solis (sk.p. 4.2.1.L)

3.1.4. IEVADA LOGS

Zīm. 2. Ievada logs.

Logs (sk.Zīm. 2.) radās pie datu ievada nepieciešamības, kuri prasa POS. Ievadīto nozīmes interpretācija atkarā no režīma, kurā notiek ievads.

3.1.5. REZULTĀTA LOGS

Šajā logā (sk.Puc. 1.) tiek atspoguļoti:

- Tekošais laiks. Tiek atspoguļots pie tukša čeka.
- Tekoša pirkuma kopēja summa. Tiek atspoguļots pie čeka komplektēšanas.
- Tekošais neinterpretēts ievads no klaviatūras (līdz uzspiešanas uz taustu, kura ļauj izpildīt prasīto darījumu).
- Pircējam izdotas naudas summa. Tiek atspoguļots pie pārdošanas par skaidru naudu pēc naudas summas ievada, kuri iegūti no pircēja.

3.1.6. PREČU SARAKSTA LOGS

Logā (sk.Рис. 3.) tiek izvests preču kodu saraksts, kuri ir sistēma. Priekš ievada šajā logā, atrodoties uz ČEKA LOGA, nospieš taustiņu **KODS**.

Priekš preču izvēlei pārdošanai:

- Izvēlēties preču kodu. Priekš tām var lietot:
 - Taustiņas ↑ un ↓.
 - Ievadot pakāpeniski koda pirmās ciparus. Saraksts automātiski pozicionēs uz pirmo preču kodu, kurš sāks no šīm cipariem.
 - PC klaviatūras taustiņi (sk.p. 3.2).
 - PREČU KODA MEKLĒŠANAS LOGS
- Nospieš taustiņu **IEVADS**. Priekš izvešanas no loga bez preču izvēlēšanas – nospieš taustiņu **ANULĒTS**.

Kods	Nosaukums	Cena arPVN	Cena 2	Pašizmaksa
+00001	Dizeļdegviela	0.288	0.000	
+00002	Benzīns A-80E	0.340	0.000	
+00003	Benzīns A-92E	0.345	0.000	
+00004	Benzīns Be-95E	0.355	0.000	
00005	Benzīns Be-98E	0.385	0.000	
11101	M10V2 nefasēta	0.450	0.000	
11102	M10Г2K nefasēta	0.500	0.000	
11103	M12B2 nefasēta	0.450	0.000	
11104	M6312Г1 nefasēta	0.440	0.000	
11105	M8B1 nefasēta	0.380	0.000	
11106	MBU univ.,motoriem un hidr	0.380	0.000	
11107	MS-20 izl.	0.550	0.000	
12101	GL-3(T3П-15)nefasēta	0.700	0.000	

Рис. 3. Preču izvēles logs.

3.1.7. PREČU KODA MEKLĒŠANAS LOGS

Logs (sk.Рис. 3) tiek lietots preču meklēšanai preču sarakstā, kuri ir sistēmā. Priekš ievada šajā logā – atrodoties **PREČU SARAKSTA LOGĀ**, (sk.p.3.1.6), nospieš taustiņu **ATSKAITĒS** (vai taustiņu **F3** PC klaviatūrā).

Logā ir sekojošie lauki priekš ievada:

- **Kods**. Preču koda sākotnēji simboli.
- **Nos**. Simbolu jebkura secība no preču nosaukuma. Meklēšana notiek no tekošas pozīcijas sarakstā lejā. Priekš latīņu alfabētam reģistrs (apakšais/augšējais) tiek ignorēts.
- **Bar** Pilnais preču svitr-kods.

Pārvietošana pa laukiem, lietot taustiņi ↓ un ↑. Pēc vajadzēta lauka aizpildīšanas atnākt ar taustiņiem ↓ vai **IEVADS** līdz pēdēja lauka un nospieš vienu no šīm taustiņiem vēlreiz.

Priekš lauku satura labošanas var lietot taustiņi, kuri aprakstīti p.3.2. Jā kods būs atrasts, saraksts pozicionēs uz atbilstošu rindu. Jā nebūs atrasts – ekrāns nebūs izmainīts.

3.1.8. PIRCĒJU SARAKSTA LOGS

Logā tiek izvests pircēju saraksts, kuri ir sistēmā. Ieeju šajā logā **sk.p. 4.2.2.C.**
Priekš pircēja izvēli:

- Izvēlēties vajadzīgo pircēju. Priekš tām var lietot:
 - Taustiņi **↓** un **↑**.
 - PC klaviatūras taustiņi (**sk.p. 3.2**).
 - **PIRCEJA MEKLĒŠANAS LOGD** (**sk. Zīm.4**)
- Nospiegt taustiņu **IEVADS**.

Priekš izejas no loga bez pircēja izvēlēšanas nospiegt taustiņu **ANULĒTS**.

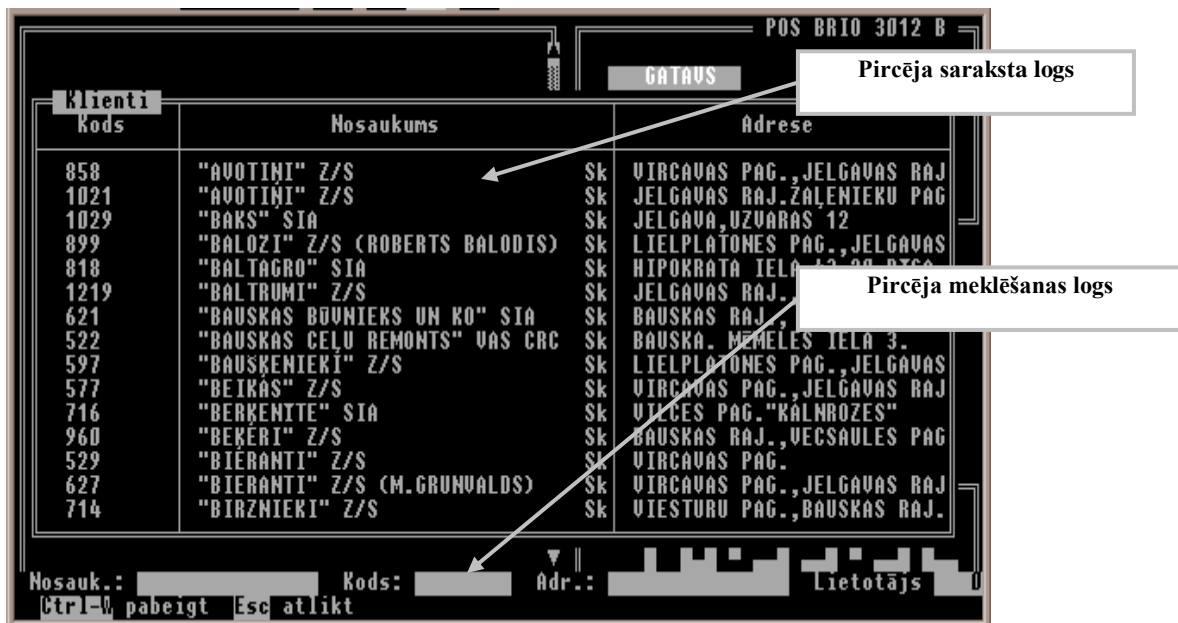

Fig. 4. Pircēja izvēles logs.

3.1.9. PIRCĒJU MEKLĒŠANAS LOGS

Logs (**sk.Zīm.4**) tiek lietots priekš pircēja meklēšanas pircēju sarakstā, kuri ir sistēmā. Priekš ievada šajā logā, atrodoties **PIRCĒJU SARAKSTA LOGĀ**, (**sk.p. 3.1.8**) nospiegt taustiņu **ATSKAITĒS** (vai taustiņu **F3** PC klaviatūrā).

Logā ir sekojošie lauki priekš ievada:

- **Nosauk.:** Jebkura simbolu secība no pircēja nosaukuma. Meklēšana notiek no tekošas pozīcijas sarakstā lejā. Priekš latīņu alfabētam reģistrs (apakšais/augšējais) tiek ignorēts.
- **Kods.:** Pircēja kods sistēmā.
- **Adr.:** Jebkura simbolu secība no pircēja adreses. Meklēšana notiek no tekošas pozīcijas sarakstā lejā. Priekš latīņu alfabētam reģistrs (apakšais/augšējais) tiek ignorēts.
- **Lietotājs.** Kreditsistēmas SHOPPING lietotāja numurs.

Pārvietošana pa laukiem lietot taustiņus **↓** un **↑**. Pēc vajadzīga lauka aizpildīšanas nonākt ar taustiņiem **↓** vai **IEVADS** līdz pēdēja lauka un nospiegt vienu no šīm taustiņām vēlreiz.

Priekš lauku satura labošanas var lietot taustiņus, kuri aprakstīti **p.3.2**. Jā kods būs atrasts, saraksts pozicionēs uz atbilstošu rindu. Jā nebūs atrasts – ekrāns nebūs izmainīts.

3.2. IEVADĪŠANA NO KLAVIATŪRAS

Pie nozīmes ievada, kuri prasa POS, no klaviatūras var labot ievadītas nozīmes. Priekš tām tiek lietoti divas taustiņas:

- **DZĒST.** Analogi taustiņai **DEL** PC klaviatūrā. Dzēs simbolu virs markeri. Simboli, kuri ir pa kreisi no markeri, kustas uz vienu pozīciju pa kreisi.
- **KOR..** Analogi taustiņai **BackSpace** PC klaviatūrā. Dzēs simbolu virs markeri. Visi simboli, sakot no simbola virs markeri, kustas uz vienu pozīciju pa kreisi.

Pie PC klaviatūras esamību:

- Taustiņi **←** un **→** tiek lietoti priekš horizontālas kustības ievada laukos lauka robežos.
- Taustiņi **PageUp** un **PageDown** tiek lietoti lapu šķirtošanai sarakstos.
- Taustiņu kombinācija **Ctrl+PageUp** un **Ctrl+PageDown** tiek lietota priekš pārgājiena uz saraksta sakums/beigas.

4. KASIERA DARBS

4.1. DARBA SAKUMS.

4.1.1. POS IELĀDĒŠANA.

- Ieslēgt printeris, pircēja displejs, degvielas stacijas controlleris.
- Ieslēgt POS.

PIEZĪME. Visas šīs iekārtas var būt centralizēti ieslēgti no nepārtrauktas barošanas bloka(UPS). Šajā gadījumā jāieslēgt UPS, parejas iekārtas tiek ieslēgti paši.

4.1.2. JAUNAS MAIŅAS IEVADĪŠANA

Dažos programmas realizācijās ielādēšanas laikā var parādīties ziņojums: **Darba maiņas datums: 28.02.2002.**

- Jāievadīt maiņas sakuma pareizo datumu un nospiegt taustiņu **IEVADS**.

PIEZĪME. Ja datums, kurš piedāvā POS, sakrīt ar maiņas sakuma datumam, var uzreiz nospiegt taustiņu **IEVADS**.

4.1.3. KASIERA REGISTRĒŠANA

- Ja uzreiz pēc POS ielādēšanas **IEVADA LOGĀ** ir ielūgums **IEVADIET KASIERA KODU** : - ievadiet savu kasiera numuru un nospiediet taustiņu **IEVADS**.
- Ja ievests pareizs kods, ekrānā parādīsies ziņojums: **Kasieris: Ivars Zvirbulis**. Nospiediet taustiņu **IEVADS** priekš darba turpinājuma vai **uzgaidiet 3 sekundes**, kamēr ziņojums nepazudis patstāvīgi.
- Ja ievests nepareizs kods, ekrānā parādīsies ziņojums: **Kasieris ar doto numuru nav atrasts**. Priekš darba turpinājuma nospiediet taustiņu **IEVADS** un pēc tam atkārtojiet sava numura ievads.
- Ja pie ievada nospiegt taustiņu **ANULĒTS** ekrānā parādīsies ziņojums: **POS – aizslēgts**. Nospiediet taustiņu **IEVADS** priekš darba turpinājuma vai **uzgaidiet 5 sekundes**, kamēr ziņojums nepazudis patstāvīgi. Šajā gadījumā POSā ir atļauti tikai divas operācijas:
 - Jauna kasiera ievadīšana (pārreģistrēšana), (sk.p. 4.4.2)
 - Izeja no POS, (sk.p. 4.4.4)

PIEZĪME. Atkarībā no POS konfigurācijas kasiera pieprasījuma var nebūt.

4.1.4. MAIŅAS NAUDAS IEVADĪŠANA

- Nospiegt taustiņu **ATSKAITES**. Parādījušās **INFORMĀCIJAS LOGĀ** sarakstā ar taustiņu **↓** un **↑** palīdzību izvēlēt opciju **Mainas naudas ievadīšana** un nospiegt taustiņu **IEVADS**. **IEVADA LOGĀ** parādīsiet divas iedaļas:
 - **KASĒ** – skaidras naudas tekošais atlikums naudas lādē.
 - **IEVADIET MAIŅAS NAUDU** – ielūgums maiņas naudas ievadīšanai.
- Ievadīt maiņas naudas summu un nospiegt taustiņu **IEVADS**.

4.2. PĀRDOŠANAS DARĪJUMU NOFORMĒŠANA

Čeka noformēšanas secība:

- Pie nepieciešamības – ievadīt pircēja (sk.p. 4.2.2)

PIEZĪME. *Pircējs var būt ievests čeka beigās.*

- Ievadīt pārdodama preces saraksts (sk.p .4.2.1)
- Pie nepieciešamības – ievadīt atlaide uz čeku (sk.p.4.2.3.A)
- Norādīt apmaksās veids (sk.p. .4.2.3.B, 4.2.3.C)

PIEZĪME. *Ja sistēmas SHOPPING lietotājs norādīts kā pircējs – apmaksas veids var neuzradīt.*

- Ievadīt saņemtas no pircēja naudas.

PIEZĪME. *Tikai pie apmaksas veida esamības.*

4.2.1. PREČU IEVADĪŠANA

Preču ievada secība pie čeka noformēšanas:

- Ievadīt pārdodamo preci, lietot kodu vai svitr-kodu.
- Pie nepieciešamības norādīt nodaļu.
- Pie nepieciešamības izmainīt cenu vai cenu lapu.
- Pie nepieciešamības ievadīt preču daudzums.

PIEZĪME!!! *Ja daudzums ir 1 – ievadīt nav obligāti.*

- Pie nepieciešamības ievadīt atlaide uz preču pozīciju.
- Atkārtot iepriekšēji soli priekš visiem pārdodamām precēm.

4.2.1.A. PREČU KODA IEVADĪŠANA

- Uzņemt preču kodu. Uzņēmējamais preču kods pēc uzņemšanas soļiem tiek atspoguļots **REZULTĀTA LOGĀ**. Pēc uzņemšanas beigās nospieš taustiņu **KODS**.
- Ja uzņemtais preču kods eksistē – **ČEKA LOGĀ** parādīsies informācija pēc precēm (sk.p. 3.1.1). Ja čekā jau ir preces – čeka printerī tiek drukāta pirkuma iepriekšēja pozīcija.
- Ja uzņemts neeksistējošais preču kods – atskanēs skaņa signāls un parādīsies ziņojums **Kods '9999' nav atrasts**. Priekš darba turpinājuma nospieš taustiņu **ANULĒTS**.

4.2.1.B. PREČU IZVĒLE NO SARAĶSTA

- Nospieš taustiņu **KODS**. Parādīsies **PREČU SARAĶSTA LOGS**. Tālāk ir iespējami darījumi:
 - Ar taustiņu **↓** un **↑** palīdzību atrast vajadzīgo preci un nospieš taustiņu **IEVADS**. Priekš pārvietošanas pa sarakstu var lietot taustiņi **PageUp**, **PageDown** un **Ctrl+PageUp**, **Ctrl+PageDown** PC klaviatūrā.
 - Pie koda pirmu simbolu uzņemšanas saraksts automātiski pozicionēs uz pirmo kodu, kurš saka no ievadītus simbolus. Tālāk var lietot aprakstīto sakumā procedūru.
 - Ja nepieciešama preču meklēšana – PC klaviatūrā nospieš taustiņu **F3** (sk.p.Ошибка! Источник ссылки не найден..). Pēc meklēšanas beigās – lietot aprakstīto sakumā procedūru.
- Priekš atteikuma no preču koda izvēles nospieš taustiņu **ANULĒTS**.

4.2.1.C. PREČU SVITR-KODA IEVADIŠANA AR SKANERA PALĪDZĪBU

- Nolasīt svitr-kodu.
 - Ja svitr-kods eksistē – **ČEKA LOGĀ** parādīsies informācija pēc precēm. (sk.p. 3.1.1). Ja čekā jau ir preces - čeka printerī tiek drukāta pirkuma iepriekšēja pozīcija.
 - Ja uzņemts neeksistējošais svitr-kods – atskanēs skaņa signāls un parādīsies ziņojums **Svitrk.9999999999 nav atrasts!!**. Priekš darba turpinājuma nospieš taustiņu **ANULĒTS**.

4.2.1.D. PREČU SVITR-KODA IEVADIŠANA AR ROKĀM

- Nospieš taustiņu **SVĪTRKODS**, **IEVADA LOGĀ** parādīsies ielūgums **IEVADIET SVĪTRK.**:
- Ievadīt svitr-kodu (sk.p. 3.2.), pēc ievadišanas beigas nospieš taustiņu **IEVADS**. Tālāk – kā uzradīts p.4.2.1.C
- Priekš svitr-koda ievadišanas atteikuma nospieš taustiņu **ANULĒTS**.

4.2.1.E. PREČU IEVADIŠANA NO IEPROGRAMĒTAS KLAVIATŪRAS TAUSTIŅU

- Nospieš klaviatūras taustiņu, kura atbilst pārdodamai precei. Tālāk – kā uzradīts p. 4.2.1.C

4.2.1.F. PREČU DAUDZUMA IEVADIŠANA

- Ievadīt pārdodamas preces daudzumu un nospieš taustiņu **DAUDZ. SVARS**.
- Ja daudzums ievadīts pareizi – **ČEKA LOGĀ** parādīsies ievadīts preču daudzums un **REZULTĀTA LOGĀ** parādīsies pārrēķināta pirkuma kopēja summa.
- Ja daudzums ievadīts nepareizi - atskanēs skaņa signāls. Šajā gadījumā – salabot ievadīto nepareizo nozīmi (см.п. . 3.2.), vai nospieš taustiņu **ANULĒTS** priekš atteikuma no ievadišanas.
- Nepareiza daudzuma ievadišanas iemesli:
 - Decimāldaļskaitļu zīmju daudzums ievadītā nozīmē pārkāp mērvienības decimāldaļskaitļu zīmju daudzumu. Piemērām, ievadīts skaits **1.523** priekš gabalprecēm.
 - Preču trūkums atlikumā.

PIEZĪME. Atlikumu kontroles nepieciešamība tiek definēta pie POS uzstādīšanas.

4.2.1.G. PREČU DAUDZUMA IEVADIŠANA NO SVARU, PIESLĒGTAS PIE POS

- Uzlikt preci uz svāri un nospieš taustiņu **DAUDZ. SVARS**.
- Tālāk – kā uzradīts p.4.2.1.F
- Nepareizas ievadišanas papildī iemesli pie svaru lietošanai:
 - Prece nav sverama. Šajā gadījumā nekādas reakcijas POS nesekas.
 - POS neuzstādīts darbam ar svāriem. Šajā gadījumā nekādas reakcijas POS nesekas.
 - Svaru vai tos pieslēgšanas bojājums. Šajā gadījumā pēc skaņa signāla parādīsies ziņojums **Nav sakaru ar svāriem !!!**. Priekš darba turpinājuma nospieš taustiņu **ANULĒTS**.
 - Svaros nav preces vai svāri netiek uzstādīti. Tālāk – kā iepriekšējā punktā.

4.2.1.H. TAUSTIŅU +1 +2 +5 +10 LIETOŠANA PREČU DAUDZUMA IEVADĪŠANAI

- Ievadīto preču daudzuma palielināšanai uz 1, 2, 5 vai 10 nospieš taustiņu +1, +2, +5 vai +10 atbilstoši. Tālāk – kā uzradīts p. 4.2.1.F

4.2.1.I. PREČU CENAS IZMAIŅA

- Ievadīt preču jaunu cenu un nospieš taustiņu CENA.
- Ja cena ievadīta pareizi, **ČEKA LOGĀ** precēm parādās jauna cena un **REZULTĀTA LOGĀ** parādīsies pārrēķināta pirkuma kopēja summa.
- Ja cena ievadīta nepareizi - atskanēs skaņa signāls. Labot cenu (sk.p. 3.2.), vai nospieš taustiņu ANULĒTS
- Iespējami nepareizas cenas ievadīšanas iemesli:
 - POSā ir aizslēgts mainīt cenu.
 - Pārdevējām aizslēgts mainīt cenu.
 - Ievadīti pārāk daudz decimāldaļskaitļu zīmes.

4.2.1.J. CENU LAPAS IZVĒLE

- Nospieš taustiņu CENA. Ar ↓ un ↑ taustiņu palīdzību izvelēt no saraksta vajadzīgu cenu lapu un nospieš taustiņu IEVADS. Vai uzņemt vajadzēto cenu lapas numurs.

PIEZĪMES. Šī iespēja var būt noslēgta pie POS uzstādīšanas. Ievadīta cenu lapa darboties uz preces, uzņemti pēc tās uzstādīšanas līdz čeka galam vai līdz jaunai cenu lapa uzstādīšanai.

4.2.1.K. NODAĻAS NUMURA IZVĒLE

- Nospieš vienu no taustiņās I, II, III, IV, V vai VI, atbilstošu vajadzīgam nodaļas numuram.
 - Ja nodaļa eksistē, **INFORMĀCIJAS LOGĀ** parādīsies nodaļas nosaukums un tās numurs pēc uzskaites programmas SHOPPING.
 - Ja izvēlēta nodaļa neeksistē – parādīsies ziņojums **Nav noteiktas nodaļas**. Darba turpinājumam nospieš taustiņu IEVADS.

PIEZĪME. Pie degvielas pārdošanas nodaļu mainīt nedrīkst.

4.2.1.L. ATLAIDE UZ ČEKA POZĪCIJU PROCENTOS

- Uzņemt atlaides procents un nospieš taustiņu ATLAIDE.
 - Ja uzradīta pareiza atlaide – **INFORMĀCIJAS LOGĀ** parādīsies informācija par procentu un atlaides summu un **REZULTĀTA LOGĀ** parādīsies pārrēķināta pirkuma kopēja summa.
 - Ja atlaide uzradīta nepareizi - atskanēs skaņa signāls. Tālāk – atkarībā no nepareizas ievadīšanas iemesla:
 - Ja ievadīta nepareiza nozīme – uzņemts lielums paliks **REZULTĀTA LOGĀ**. Tālāk ir nepieciešams salabot ievadīto nozīmi (sk.p. 3.2), vai nospieš taustiņu ANULĒTS.
 - Ja pārsniegta atlaides maksimāla nozīme, kura atļauta pārdevējam, uzņemtais lielums no **REZULTĀTA LOGĀ** pazudis.

4.2.1.M. ČEKA KOREKCIJA

- Ievadīt preci, kurš jāizdzēst no čeka summas (sk.p. 4.2.1.A - **Ошибка! Источник ссылки не найден.**). Ievadīt pārējie pirkuma soļa parametri (cena, daudzums, atlaide – (sk.p. 4.2.1.F)).
- Nospieš taustiņu **ATGRIEŠANA**.
 - Ja korektējama soļa parametri uzradīti pareizi – **ČEKA LOGĀ** tekošā pirkuma solī daudzums kļūst negatīvs un **REZULTATA LOGĀ** parādīsies pārrēķināta pirkuma kopēja summa.
 - Ja parametri uzradīti nepareizi - atskanēs skaņa signāls

PIEZĪME!!! *Salabot var tikai to preci un tajā daudzumā, kurš bija uzradīts iepriekšējās pirkuma soļos. Izdzēst pēdējais ievadīts pirkuma solis (pirms tām, kā solis izdrukāts čeka printerī) var nospiežot taustiņu **DZĒST**.*

4.2.2. PIRCĒJA REKVIZĪTU IEVADĪŠANA

Pircēja rekvizītus var ievadīt ka čeka noformēšanas sākumā, tā arī beigās, pēc visu pārdodamu preču uzņemšanas.

4.2.2.A. MEGNĒTISKAS KARTĪTES SHOPPING LIETOŠANA

- Nospieš taustiņu **PIRC.**
- Paradījušās **INFORMĀCIJAS LOGĀ** sarakstā ar taustiņu **↓** un **↑** palīdzību izvēlēt opciju **Sistēmas ShoppinG kartīte** un nospieš taustiņu **IEVADS.**
- **IEVADA LOGĀ** parādīsies ielūgums **IEVADĪT KARTĪTI** : Nolasīt magnētisko kartīti caur nolasītājs.
 - Ja kartīte pareiza – parādīsies ziņojums **Pircējs: SIA BRIO ZRF.** Apstiprināšanai – nospieš taustiņu **IEVADS.** atteikumam – **ANULĒTS.** Ja pircēja apstiprināja – **STAVOKĻA LOGĀ** (sk.p. .3.1.2) parādīsies taustiņi: **KLIENTS.** **KARTĪTE.** apmaksas veids un preču atlaide (ja ir).
 - Ja kartīte nepareiza – parādīsies ziņojums - **Kartīte nav atrasta.** Nospieš taustiņu **IEVADS.** Atkārtot ievads un nospieš taustiņu **ANULĒTS** atteikumam no kartītes ievadīšanas. Ja no ievada atteicās – parādīsies ziņojums **Kartīte nav pieņemta.** Darba turpinājumam nospieš taustiņu **IEVADS.**

4.2.2.B. KREDITSISTĒMAS SHOPPING KLIENTA NUMURA LIETOŠANA

- Nospieš taustiņu **PIRC.**
- Paradījušās **INFORMĀCIJAS LOGĀ** sarakstā ar taustiņu **↓** un **↑** palīdzību izvēlēt opciju **Sistēmas ShoppinG lietotājs** un nospieš taustiņu **IEVADS.**
- **IEVADA LOGĀ** parādīsies ielūgums **IEVADIET LIETOTĀJU** : Ievadīt lietotāja numuru un nospieš taustiņu **IEVADS.**
 - Ja ievadīts pareizs numurs – parādīsies ziņojums **Pircējs: Lietotāja Nr.1120; SIA BRIO ZRF.** Apstiprinājumam nospieš taustiņu **Apstiprinājumam nospieš taustiņu** **IEVADS.** atteikumam no norādītāja pircēja lietošanas nospieš taustiņu **ANULĒTS.**
 - Ja norādīts lietotājs **pieņemts** – **STAVOKĻA LOGĀ** parādīsies taustiņi:
 - **KLIENTS;**
 - **KARTĪTE;**
 - Pie uzstādītas preču atlaides pircējam **esamības – taustiņa ar atlaides procentam;**
 - **Taustiņa ar apmaksas veidu,** norādītam pircējam automātiski.
 - Ja ievadīts nepareizs numurs – parādīsies ziņojums **Lietotājs nav atrasts.**
- Darba turpinājumam nospieš taustiņu **IEVADS.** Ievadīts numurs paliks **IEVADA LOGĀ.**
- Labot numuru (sk.p. 3.2) vai nospieš taustiņu **ANULĒTS** atteikumam no pircēja ievadīšanas. Atteikuma gadījumā parādīsies ziņojums **Lietotājs nav pieņemts..**
- Nospieš taustiņu **IEVADS** vai sagaidīt kamēr ziņojums pazudis patstāvīgi (apmērām 5 sek).

4.2.2.C. PASTĀVĪGA PIRCĒJA REKVIZĪTU IEVADĪŠANA

- Nospieš taustiņu **PIRC.**
- Paradījušās **INFORMĀCIJAS LOGĀ** sarakstā ar taustiņu **↓** un **↑** palīdzību izvēlēt opciju **Pircēja rekvizīti no saraksta.** un nospieš taustiņu **IEVADS.** Parādīsies **PIRCĒJU SARAKSTA LOGS.**
- Atrast vajadzīga pircēja sarakstā (sk.p. 3.1.8) Nospieš taustiņu **IEVADS.** Pircēja rekvizīti parādīsies **INFORMĀCIJAS LOGĀ.** Pie nepieciešamības rekvizītus var labot.
- Nospieš taustiņu **MAKSA.** **STAVOKĻA LOGĀ** parādīsies taustiņa **KLIENTS.**
- Rekvizītu ievadīšanas atteikumam - nospieš taustiņu **ANULĒTS.**

4.2.2.D. PIRCĒJA REKVIZĪTU IEVADĪŠANA AR ROKAM

- Nospieš taustiņu **PIRC.**
- Paradījušās **INFORMĀCIJAS LOGĀ** sarakstā ar taustiņu **↓** un **↑** palīdzību izvēlēt opciju **Ievadīt pircēja rekvizītus**. Un nospieš taustiņu **IEVADS.**
- **INFORMĀCIJAS LOGĀ** ievadīt pircēja rekvizītus.
- Ievada beigās nospieš taustiņu **MAKSA.** **STAVOKĻA LOGĀ** parādīsies taustiņa **KLIENTS.**

4.2.3. ČEKA NOFORMĒŠANAS PABEIGŠANA

4.2.3.A. ATLAIDES UZ VISU ČEKU IEVADĪŠANA

- Pēc visu preču izvēles nospieš taustiņu **ATLAIDE.** **STAVOKĻA LOGĀ** parādīsies taustiņa **ATLAIDE.**
- Ievadīt atlaides procents un vēlreiz nospieš taustiņu **ATLAIDE.**
 - Ja ievadīta pareiza atlaide – **STĀVOKĻA LOGĀ** taustiņas **ATLAIDE** vietā parādīsies **taustiņa ar atlaides procentam un REZULTĀTA LOGĀ** parādīsies pārrēķināta pirkuma kopēja summa.
 - Ja ievads nav pareizs – tālāk, kā p. 4.2.1.L

4.2.3.B. SKAIDRAS NAUDAS APMAKSA

- Pēc visu preču uzņemšanas un atlaides un pircēja norādīšanas nospieš taustiņu **SKAIDR.NAUDA.** parādīsies ziņojums **Noformēt pārdoš.?**
- Nospieš taustiņu **IEVADS.** **IEVADA LOGĀ** parādīsies ielūgums **IEVADIET KLIENTA NAUDU:**
- Ievadīt saņemtu no pircēja naudu izdotas naudas aprēķināšanai un nospieš taustiņu **IEVADS.**
 - Ja klients deva precīzas naudas – var parasti nospieš taustiņu **IEVADS.** **REZULTĀTA LOGĀ** parādīsies izdotas naudas summa. Čeka printeris izdrukās čeku līdz galam un apgriezīs tas.
- Atteikumam no čeka pabeigšanas uz pieprasījumu **Noformēt pārdoš.?** Vai pie saņemtas no klienta naudas ievadīšanas – nospieš taustiņu **ANULĒTS.**

4.2.3.C. BEZSKAIDRAS NAUDAS APMAKSA

- Pēc visu preču uzņemšanas un atlaides un pircēja norādīšanas nospieš taustiņu **BEZSK.NAUDA.**
- **INFORMĀCIJAS LOGĀ** parādīsies saraksts ar bezskaidras naudas norēķina dažādiem veidiem.:
 - **Bezsk. n. norēķins** – bezskaidras naudas apmaksas veids.
 - **Banka kredītkarte.** – bezskaidras naudas norēķins ar saites ar banku lietošanu.

PIEZĪME. Šī norēķina veida var nebūt.
- Ar taustiņu **↓** un **↑** palīdzību izvēlēt no saraksta vajadzīgu apmaksas veidu un nospieš taustiņu **IEVADS.**

PIEZĪME. *Saraksts var neparādīties, ja ir tikai viens bezskaidras naudas norēķina veids.*

- Parādīsies pieprasījums **Noformēt pārdoš.?** Pārdošanas noformēšanai nospieš taustiņu **IEVADS.** atteikumam – taustiņu **ANULĒTS.**

4.2.4. ČEKA KOPIJAS IEGŪŠANA

- Nospieš taustiņu **KOPIJA**.

4.2.5. PREČU ATGRIEŠANA

- Pie tukša ČEKA LOGA nospieš taustiņu **ATGRIEŠANA**. STĀVOKĻA LOGĀ parādīsies taustiņa **ATGRIEŠANA**.
- Tālāk noformēt preču kā uzradīts pp. 4.2.1 - 4.2.3

PIEZĪME. Pie čeka pabeigšanas skaidras naudas izvēles gadījumā nav iespējas ievadīt saņemtu no pircēja naudu.

4.3. ATSKAITES

4.3.1. X-ATSKAITE

- Atrodies tukšā ČEKA LOGĀ – nospieš taustiņu **ATSKAITES**.
- Parādījušās INFORMĀCIJAS LOGĀ sarakstā ar taustiņu **↓** un **↑** palīdzību izvēlēt opciju **X-atskaites iegūšana** un nospieš taustiņu **IEVADS**. X-atskaite izdrukās čeka printerī. Drukāšanas beigās parādīsies ziņojums **Atskaite izdrukāta**.
- Darba turpinājumam nospieš taustiņu **IEVADS**. Atskaites drukāšanas pārtraukumam nospieš taustiņu **ANULĒTS**.

4.3.2. ATLAIŽU ATSKAITE

- Atrodies tukšā ČEKA LOGĀ nospieš taustiņu **ATSKAITES**.
- Parādījušās INFORMĀCIJAS LOGĀ sarakstā ar taustiņu **↓** un **↑** palīdzību izvēlēt opciju **Atskaite par atlaidēm** un nospieš taustiņu **IEVADS**. Parādīsies pieprasījums **Drukāt atskaiti par atlaidēm ?**.
- Nospieš taustiņu **IEVADS**. Atskaite izdrukās čeka printerī. Atskaites drukāšanas beigās parādīsies ziņojums **Atskaite izdrukāta**.
- Darba turpinājumam nospieš taustiņu **IEVADS**. Atskaites drukāšanas pārtraukumam nospieš taustiņu **ANULĒTS**.

4.3.3. Z-ATSKAITE

- Atrodies tukšā ČEKA LOGĀ – nospieš taustiņu **ATSKAITES**.
- Parādījušās INFORMĀCIJAS LOGĀ sarakstā ar taustiņu **↓** un **↑** palīdzību izvēlēt opciju **Z-atskaites iegūšana** un nospieš taustiņu **IEVADS**. Parādīsies pieprasījums **Drukāt Z-atskaiti?**.
- Z-atskaite izdrukai nospieš taustiņu **IEVADS**, atteikumam no izdrukās – taustiņu **ANULĒTS**. Z-atskaite izdrukās čeka printerī. Drukāšanas beigās parādīsies ziņojums **Atskaite izdrukāta**.
- Darba turpinājumam nospieš taustiņu **IEVADS**. Atskaites drukāšanas pārtraukumam nospieš taustiņu **ANULĒTS**.

4.3.4. FISKĀLA UN PERIODISKA ATSKAITE

Atskaites tiek gatavoti ar atsevišķu programmu. Programmas ielādēšanai ir nepieciešams iziet no POS (sk.p. .4.4.4).

- Palaist programmu, atzīmētu ar ikoniņu ar nosaukumu **FINFISC**. No saraksta ar taustiņu un palīdzību izvēlēt opciju:
 - **Pilnā fiskālā atskaite**. – fiskālas atskaites izdrukai.
 - **Īsā fiskālā atskaite**. – periodiskas atskaites izdrukai.
- Nospieš taustiņu . Parādījušās logā aizpildīt:
 - Ja vajadzēta atskaite par laika periodu: lauki **Periods no** **pēc**
 - Ja vajadzēta atskaite pēc Z-atskaitēm: lauki **Numuri no** _____ **pēc** _____.

Pārgāja pa laukiem – ar taustiņu un palīdzību.

- Laukā **Numuri ... pēc** _____ nospieš taustiņu . Programma sāks nolasīt fiskālas atskaites no atmiņas un ekrāna apakšdaļā parādīsies ziņojums **Tiek nolasīta atskaite #NN**. Tālāk parādīsies saraksts ar iespējam::
 - **Drukāt uz POS'a printera**
 - **Drukāt filā vai uz cita printera**
 -
- Nospieš taustiņu . Atskaite izdrukās čeka printerī. Drukāšanas beigās ekrāna apakšdaļā parādīsies ziņojums **Atsk. pabeigta**.
- Darba turpinājumam nospieš taustiņu . Atskaites drukāšanas pārtraukumam nospieš taustiņu .

4.4. DARBA BEIGAS

4.4.1. INKASĀCIJA

- Nospieš taustiņu .
- Parādījušās **INFORMĀCIJAS LOGĀ** sarakstā ar taustiņu un palīdzību izvēlēt opciju **Naudas inkasācija** un nospieš taustiņu . **IEVADA LOGĀ** parādīsies divas daļas:
 - **KASĒ** – skaidras naudas tekošais atlikums naudas lādē.
 - **IEVADIET INKASĀCIJU** – ielūgums inkasācijas summas ievadīšanai.
- Ievadīt inkasējamas naudas summu un nospieš taustiņu . atteikumam no inkasācijas nospieš taustiņu .

4.4.2. KASIERA PĀRREĢISTRĒŠANA

- Nospieš taustiņu .
- Parādījušās **INFORMĀCIJAS LOGĀ** sarakstā ar taustiņu un palīdzību izvēlēt opciju **Jauns kasieris** un nospieš taustiņu .
- Tālāk darīt tā, kā uzradīts p.4.1.3.

4.4.3. MAINĀS SAKUMA DATUMA IZMAIŅA

- Atrodies tukšā **ČEKA LOGĀ** – nospieš taustiņu . Ekrānā parādīsies pieprasījums: **Darba maiņas datums: 28.02.2002**.
- Ievadīt maiņas jaunu datumu un nospieš taustiņu . Parādīsies pieprasījums: **Sākt jaunu maiņu par 28.02.2002 ?**.
- Apstiprinājumam nospieš taustiņu , atteikumam – taustiņu .

4.4.4. IZEJA NO POS

- Atrodies tukšā ČEKA LOGĀ nospieš taustiņu **ANULĒTS.** Ekrānā parādīsies ziņojums **Iziet no POS režīma.**
- Izejai no POS nospieš taustiņu **IEVADS.** Atteikumam no izejas un darba turpinājumam ar POS vēlreiz nospieš taustiņu **ANULĒTS.**

PIEZĪME. Dažās konfigurācijās izejam no POS seko automātiska datora izslēgšana.

4.4.5. DATORA IZSLĒGŠANA

Datora izslēgšanai:

- Iziet no POS (sk.p. 4.4.4)
- Ja dators netiek izslēdzas automātiski:
 - Nospieš taustiņu klaviatūrā
 - Parādījušās dialoga logā ar taustiņu **↓** un **↑** palīdzību izvēlēt opciju **Shut down** datora izslēgšanai vai **Restart** datora pārstartēšanai un nospieš taustiņu **IEVADS.**

4.5. DIENESTA FUNKCIJAS

4.5.1. ČEKA GALVIŅAS IZDRUKA

- Atrodies tukšā ČEKA LOGĀ nospieš taustiņu **GALVIŅA.**

PIEZĪME. Čeka galviņu ir nepieciešams izdrukāt pēc čeka lentes maiņas pirms pirma čeka noformēšanas.

5. EKSPLUATĀCIJAS REKOMENDĀCIJAS

- Programmas nodrošinājuma (ka POS tā arī sistēmas) iespējas kļūdu ietekmes pazeminājumam rekomendēts pārlādēt POS viens reiz diennaktī.
- Tā kā POS atskaites pietīkami gari – rekomendēts uzmanīgi sekot par čeka lentas pabeigšanas printerī. Parasti lentai rulli beigās ir strīpiņa sānī, nokrāsotu ar sarkanu krāsu. Pie šīs strīpiņas parādīšanas ir nepieciešams pabeigt tekošais čeks un uzreiz nomainīt čeka lenti.
- Praktiķa parādīja, ka POS klaviatūra dažreiz “piekārās” – POS pārtrauc reaģēt uz taustiņu nospiešanu, pie taustiņu nospiešanas neatskanas parastais skaņa signāls (ja signāls ir ieslēgts). Pirms tām, ka izslēgt POS pārlādēšanai, seko pamēģināt novilkt klaviatūras kontakta līgzu no sistēmas bloka un pēc tām uzlikt to atpakaļ uz vietu. Ja tās nepalīdz, tad tikai mēģināt pārlādēt POS.
- Ja klaviatūras taustiņi pie nospiešanas izskan skaņa signālu, bet nedara noteiktas tiem darbības – vajag PC klaviatūrā secīgi nospiegt un atļaut sekojošie taustiņi: **ALT**, **CTRL**, **SHIFT** (ka kreisā, tā arī labā pusēs).

6. SVITR-KODU SKANERA PROGRAMMĒŠANA

UZMANĪBU!!! Normālai darbībai ar sistēmu SHOPPING –3/4 visiem skaneriem neatkarīgi no to modeļiem jābūt ieprogrammētiem, lai atbilstu sekojošajām prasībām.

UZMANĪBU!!! Visās sistēmas iekārtās skanera pieslēgšanai tiek izmantots PC klaviatūras interfeiss. Skaneriem, kuri atļauj imitēt kodu "LF"(LINE FEED), tas ir jāaizliedz (darbs bez LF).

EAN-13

Skaneri nepieciešams ieprogrammēt lai kontrolsummas cipars **netiktu pārraidīts.**

Pārraidāmo ciparu skaits – 12

Kodam EAN-8

Skaneri nepieciešams ieprogrammēt lai kontrolsummas cipars **tiktu pārraidīts.**

Pārraidāmo ciparu skaits - 8

Для кода UPC-A

Skaneri nepieciešams ieprogrammēt lai kontrolsummas cipars **tiktu pārraidīts.**

Pārraidāmo ciparu skaits - 12

Для кода UPC-E

Skaneri nepieciešams ieprogrammēt lai kontrolsummas cipars un nulle sākumā **tiktu pārraidīts.**

Pārraidāmo ciparu skaits – 8

7. LICENCEŠANAS LĪGUMS

UZMANĪBU !!! Dotais licencešanas līgums (turpmāk «līgums») ir juridisks dokuments, noslēgts starp JUMS (fizisku vai juridisku personu) un SIA “BRIO ZRF” (BRIO EngineerinG®) sakarā ar datoru sistēmas ShoppinG™ programmatūras daļu (turpmāk «programma»), kas iekļauj pašu programmu, ierakstītu atbilstošās informācijas glabāšanas iekārtās, un jebkādu izdrukātu vai elektronisku dokumentāciju. Dotā licence attiecas arī uz jebkuru programmaproduktu, kas apzīmēts ar tirdzniecības zīmi ShoppinG™. Uztādot vai izmantojot doto programmu jūs pieņemat licences noteikumus.

Ja jūs nepieņemat dotās licences noteikumus, tad Jums nav tiesību izmantot doto programmu.

PROGRAMMAS LICENCE ir aizsargāta ar starptautiskiem likumiem par autortiesībām, kā arī ar citiem likumiem un līgumiem, kas saistīti ar autortiesību nodrošināšanu. Programma tiek nevis pārdota, bet licencēta.

LICENCES SATURS. Dotais līgums dod Jums sekojošās tiesības:

- **Programmas izmantošana.** Tiek atļauta vienas programmas uzstādīšana uz datora un izmantošana. Tiek atļauta vienas rezerves kopijas izgatavošana. Katrai kopijai jāietver dotā licence.
- **Glabāšana un izmantošana lokālajā tīklā.** Programmas izmantošanai lokālajā tīklā nepieciešams iegādāties licences katram datoram uz kura ir uzstādīta dotā programma.

CITU TIESĪBU UN IEROBEŽOJUMU SATURS.

- **Demonstrācijas versija.** Ja programma ir apzīmēta kā «Demonstrācijas versija» tas tās izmantošana ir atļauta vienīgi apmācības mērķiem. Jebkuri citi programmas izmantošanas mērķi ir aizliegti. Doto programmas versiju ir atļauts brīvi kopēt un nodot citiem lietotājiem **bez maksas**. Jebkādas maksas pieņemšana par demonstrācijas versijas programmas kopēšanu citiem lietotājiem ir aizliegta.
- **Testa versija.** Ja programma ir apzīmēta kā «Testa versija» vai arī programmas versijas numurs satur vārdus “ALPHA” vai “BETA”, tad tiek atļauta programmas izmantošana tikai reklāmas mērķiem. Doto programmas versiju ir atļauts brīvi kopēt un nodot citiem lietotājiem **bez maksas**. Jebkādas maksas pieņemšana par testa versijas programmas kopēšanu citiem lietotājiem ir aizliegta. Programmas versijās “ALPHA” nav garantēta darba pareizība. Programmas versijās “BETA” pieļaujama kļūdu esamība.
- **Ierobežojumi programmas modificēšanā.** Nav atļauts modificēt, disasemblēt, dekompilēt programmu, vai izmantot atsevišķas programmas daļas citu sistēmu sastāvā, izņemot gadījumus, kad dotās darbības ir atļautas sakarā ar darbojošos likumdošanu.
- **Programmas sadalīšana.** Programma tiek licencēta kopumā. To nedrīkst sadalīt sastāvdaļās un izmantot uz vairākiem datoriem.
- **Noma.** Doto programmu ir aizliegts dot uz nomu vai pagaidu lietošanai citiem lietotājiem.
- **Tehniskās apkalpes pakalpojumi.** BRIO EngineerinG sniedz programmas tehniskās apkalpes pakalpojumus. Informāciju par tehniskās apkalpes dienesta darbību var uzzināt jebkurā BRIO EngineerinG pārstāvniecībā, vai arī izlasīt drukātajos vai elektroniskajos informācijas līdzekļos. Jebkuras papildus programmas vai tehniskā informācija tiek uzskatīta par sistēmas daļu un tai automātiski ir spēkā dotā licence. Tehniskie dati, kas tiek ziņoti tehniskās apkalpes dienestam var tikt izmantoti esošajos programmaproduktos vai arī jaunu programmu izveidošanā. BRIO EngineerinG apņemas neizmantojot iegūtos datus personīgiem mērķiem, vai arī nodot Jūsu informāciju citām personām.
- **Programmas nodošana.** Atļauts nodot visas tiesības uz doto programmu citai personai tikai ar nosacījumu, ka lietotājs iznīcinās visas viņa rīcībā esošās programmas kopijas un visa programma (iekļaujot sastāvdaļas, informatīvos materiālus, licences) tiks nodota jaunajam lietotājam, kas piekritīs dotajai licencei.
- **Līguma darbības pārtraukšana.** Licences pārkāpšanas gadījumā, BRIO EngineerinG var dotā līguma darbību pārtraukt bez īpaša paziņojuma. Šajā gadījumā Jums jāiznīcina programma ar visām sastāvdaļām un informatīvajiem materiāliem.

PROGRAMMNODROŠINĀJUMA PILNVEIDOŠANA.

Programmnodrošinājuma pilnveidošanai nepieciešama dotā licence. Dotais līgums ir spēkā uz viesiem produktiem, kas radušies dotās programmas pilnveidošanas rezultātā.

AUTORTIESĪBAS.

Visas īpašumtiesības un autortiesības uz doto programmu (tai skaitā jebkurām iekļautajām programmas daļām, grafiskajiem attēliem, fotogrāfijām, animācijām, skaņām, mūziku un tekstu), jebkuri informatīvie dokumenti un programmas kopijas pieder firmai BRIO EngineerinG un tās dāļiem. Visas BRIO EngineerinG tiesības uz programmu ir aizsargātas ar starptautiskiem likumiem par autortiesībām.

Sekojoši ar programmu nepieciešams rīkoties kā ar jebkuru citu autortiesību objektu, izņemot, ka programmu atļauts uzstādīt uz viena datora un saglabāt oriģinālu ar nosacījumu, ka tas tiks izmantots vienīgi kā arhīvs vai rezerves kopija. Programmas dokumentācijas pavairošana ir aizliegta.

DAŽĀDI INFORMĀCIJAS NESĒJI.

Programma var tikt pārdotā uz dažādiem informācijas nesēju tiem. Neatkarīgi no tā, atļauts izmantot tikai viena veida informācijas nesēju, kas atbilst Jūsu datoram vai tīkla serverim. Ir aizliegts veikt programmas uzstādīšanu no citiem informācijas nesējiem uz citiem datoriem, dot informācijas nesējos uz nomu vai pagaidu lietošanu, izmantot tos citiem nolūkiem, izņemot visu tiesību uz programmu nodošanai trešajai personai.